

The importance of descriptive information in the annual financial statements of enterprises

Pavlina Dimitrova

University of agribusiness and rural development, Bulgaria

Abstract: The report examines the importance of non-financial information in the annual financial statements. The author emphasizes the information that should be disclosed in the Appendix component. Qualitatively disclosed information contributes to the transparency of financial statements.

Key words: non-financial information, transparency, analysis of statements components

Значението на дескриптивната информация в Годишния финансов отчет на предприятията

Павлина Димитрова

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Резюме: В доклада се подчертава значението на нефинансовата информация, представена в Годишния финансов отчет на организациите. Разглежда се конкретно какво трябва да се оповести в компонента „Приложение“. Пояснява се „съществената информация“. Качествено оповестената информация спомага за прозрачността на финансовите отчети.

Ключови думи: нефинансова информация, прозрачност, анализ на компонентите на отчетите.

Въведение

Приложението е значим компонент на ГФО. В него се отразява основно нефинансова информация. Нейната роля, особено в последните години, все повече нараства. От проведени емпирични изследвания¹ се установява, че за инвеститорите оповестената нефинансовата информация в голяма степен е неразбираема, дори неполезна. Това произтича от факта на ниската ѝ степен на съпоставимост, достоверност и дори недостатъчност. Посочените изисквания към отчетите се свързват с по-полезна структуриране на данните, оповестяване на информация за управление на рисковете, в т.ч. риска свързан с опазване на околната среда и въпросите с борбата срещу корупцията. Всяка допълнително разкрита информация свързана с поемането на социална отговорност, би била посрещната с висока степен на одобрение от страна на потребителите на финансови отчети. Част от нефинансовата информация се представя в Приложението на ГФО.

¹ Интернет-ресурс: Прозрения на инвеститорите относно нефинансовата отчетност:
<https://www.globalreporting.org/information/new-s-and-press-center/Pages/Investor-insights-into-non-financial-reporting.aspx>

Изложение

В Закона за счетоводството и в СС 1 «Представяне на финансови отчети» е посочено какво точно се оповестява в Приложението като един от компонентите на ГФО а, именно:

- ✓ *счетоводната политика;*
- ✓ *други пояснителни бележки, които са необходими за изясняване на съществени събития и сделки.*
- ✓ *Обяснения, свързани с преоценъчния резерв, ако има такъв;*
- ✓ *Размерът на всички условни задължения, гаранции или непредвидени разходи;*
- ✓ *Размерът на предоставени кредити на административния персонал и членовете на органите на управление;*
- ✓ *Сумата на задълженията в счетоводния баланс, които стават дължими и изискуеми след повече от 5 г.;*
- ✓ *Сумата на задълженията, по които има обезпечение;*
- ✓ *Средносписъчния брой на персонала.*

Микропредприятията, са с облекчен режим – могат да не оповестяват такъв тип детайлна информация, ако отговарят на определени критерии.

Средните, големите предприятия и предприятията от обществен интерес оповестяват и допълнително изискуема информация, свързана с размера на провизиите; брой и номинална стойност на записаните акции и др., размер на възнагражденията на административния персонал, както и др. пояснителна информация.

Възприетата *счетоводна политика* на компанията е ключов показател за оценката на дейността на всяко публично дружество. Както посочва В.Меразчиев, «необходимо е като елементи на счетоводната политика на предприятието да се класифицират най-важните и значими страни на счетоводния процес, засягащи както реализацията на текущото счетоводно отчитане, така и съставянето на финансовите отчети»². Изискуемо е да се оповести съществена информация за текуща и периодична оценка на активите и капиталите, признаване на приходите на предприятието, базите за разпределяне на разходите, амортизационната политика, методи за изписване на стоково-материалните запаси и др. Трябва да се отбележи, че при кредитните институции Надзорът изисква множество допълнителни оповестявания, групирани по справки, като например Справка за деривативите, за капитализираните разходи, за просрочените кредити и политиките свързани с тях.

Счетоводната политика разкрива подхода, методите и концепциите, възприети относно отчетните обекти. *Без наличност на информация за политиките, използвани в предприятието числовите изражения в отчетите биха били непонятни. По тази причина оповестяването и всеобхватността на счетоводната политика е от първостепенно значение за оценката на прозрачността на финансовите отчети.*

Методите за оценка на активите се включват при отразяване на счетоводната политика на предприятието. Както посочва Д. Ималова, методическите аспекти на счетоводната политика са свързани „с избор на:

- бази и модели за първоначално и последващо оценяване на активи, пасиви, приходи и разходи;
- подходи при класифициране на материалните активи;
- модели за отчитане на конкретни отчетни обекти;
- амортизационна политика»³.

Предприятията са задължени в дескриптивната част на приложението към ГФО да посочат методите за оценка по групи активи и извършена ли е промяна в методите за

² Меразчиев, В.(2007) Съвременни теоретико-методологични проблеми на счетоводството в банките на Република България. Дисертация за присъждане на научна степен доктор на икономическите науки по шифър 05.02.07, с. 93

³ Ималова, Д. (2012) По въпроса за счетоводната политика на предприятията от публичния сектор // Бизнес управление, бр.2, с. 45.

последната отчетна година спрямо предходната. Последното е важно уточнение, тъй като промяната може да доведе до заблуждение потребителите на отчети. *Причината е, че информацията от текущата година се превръща в несъпоставима с информацията от предходните години.* Промяната в методите на оценка, според МСС 8 „Счетоводна политика, промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки”, може да се осъществи, само ако това се изисква в конкретен МСФО или води до представяне на по-уместна и надеждна информация.

Недооценяването на това изискване на стандарта е възможно да доведе до влошаване на качествена характеристика „разбираемост” на отчета. Последната се свързва с възможността на потребителите да възприемат и тълкуват данните, като се базират на своите широки познания за бизнеса и счетоводното отчитане.

Относно оповестяването на съществена информация, в МСФО е уточнено, че „информацията е съществена, ако нейното пропускане или подвеждащо представяне би повлияло на стопанските решения на потребителите, взети въз основа на финансовите отчети. Съществеността зависи от размера на статията или на грешката, преценена при конкретни обстоятелства на нейното пропускане или подвеждащо представяне”⁴. Например използването на разумни приблизителни оценки и подходите за извършване на тези оценки е съществена информация, която трябва да бъде оповестена. Такава информация е и промяната в пазарните цени и лихвените проценти, която би повлияла върху размера на дълговете или вземанията; съществена е и следната информация: оповестяването на ефекта от преминаването от предишни Общоприети принципи към МСФО; при бизнес комбинациите е необходимо да се вземат предвид всички обстоятелства, свързани с определянето на факта, кое от предприятията притежава власт да управлява финансовата и оперативната политика на другите отчетно-обособени единици, така че да извлече ползи от дейността им. Изисква се също оповестяване на:

Информацията относно размера на възнаграждението на одитора, заплатено за неговите услуги – одиторски, данъчни консултации и др. неодиторски услуги също спомагат за оптимизиране нивото на прозрачност на предоставяната информация. Оповестяване на конкретни данни за възнаграждението е нормативно изискуемо според Закона за счетоводството, чл. 30, ал. 1⁵. *Това спомага за по-пълно информиране на заинтересуваните потребители и създава предпоставка за нарастване на доверието в качеството на годишните финансови отчети.*

Одиторът също трябва да оповести в своя доклад за прозрачност чрез своята електронна страница детайлизирана сума на своите възнаграждения за одитни и неодитни услуги (напр. данъчни консултации). *Въпреки това, конкретната сума получена за консултантски услуги по предприятия много рядко се оповестява.*

В Приложението се предоставя подробно описание и анализ на информацията, посочена в другите компоненти на ГФО. Описанието се предоставя по реда на представяне на разделите, групите и статиите в баланса и ОПР.

Поради ограничеността на обхвата на настоящия доклад, ще бъдат представени само някои оповестявания с ключово значение за потребителите на отчети.

Резултати

Изключително важен аспект е предоставяне на информация за сделките със свързани страни: обем на покупките и продажбите, стойност на дебиторската и кредиторската задлъжнялост. Пример от близкото минало е обявената в несъстоятелност Корпоративна търговска банка, за която одиторите (след затварянето на банката) отчетоха отпуснати кредити на свързани лица в огромния размер от 3.5 млрд. лв. Множество нарушения бяха

⁴ МСФО, с.62

⁵ Закон за счетоводството, ДВ бр.95/2015, посл. изм. бр.22/2018.

констатирани спрямо кредитната институция през изминалата 2014 г., в т.ч. липси на декларации за свързаност, липса на анализи за финансово състояние, като основния проблем на банката е недостатъчно ниво на ликвидност.

В този аспект се счита за изключително важен момент предоставяне на информация ,най-вече от страна на публичните дружества, за всички нива на свързаност с определени контрагенти. По този начин значителна част от инвеститорите ще имат ключова информация за дейността на предприятията.

На следващо място може да бъде поставена информацията, дали сделките със свързани страни са сключени при пазарни или извън пазарни условия. МСС 24 „Оповестяване на свързани лица“ регулира въпросите относно сделките със свързани лица. Целта на предоставяне на тази информация е да се информират потребителите за този факт, тъй като дейността на дъщерните дружества например би оказало влияние върху финансовия резултат. Данните дали операциите между лицата са по определени цени спомага за повишаване прозрачността на регулярно извършваните дейности от компанията. Така потребителите могат да разберат ефекта от сделките. Би било уместно да се оповести, когато сделката е значима по отношение на размера, сключена при извънпазарни условия и все още не е одобрена от акционерите.

Конкретните условия на сделките със свързани страни включват :

✓ вида на сделката – покупко-продажба на материални или нематериални активи; прехвърляне или учредяване на вещи права по изследователска или развойна дейност; предоставяне или ползване на услуги; лизингови споразумения; трансфер по лицензионни споразумения; трансфер по споразумения за финансиране; предоставяне на гаранции или обезпечения; задължения да се предприеме действие, ако определено събитие се случи или не се случи в бъдеще; уреждане на задължение от името на предприятието или от самото предприятие, действащо от името на това свързано лице.

✓ други конкретни условия по сделката – стойност, срокове, обезпечения, гаранции;

✓ в предвид близостта на взаимоотношенията със свързаното лице се оповестява още: осъществена ли е сделката при непазарни условия, дали е извън обичайните икономически дейности на компанията, оповестена ли е на регулаторните и надзорни органи, докладвана ли е на висшето ръководство.

✓ необходимо е отделно да се посочи размера на съществуващите провизии по неуредени разчети между свързани лица, както и признатите разходи за периода, когато е налице обезценка или съмнителни вземания.

✓ друга информация, която може да бъде значима по преценка на предприятието.

Оповестяването на този вид информация дава възможност да бъдат преценени рисковете от наличието на такива сделки. Независимо, че сделките с ключовия ръководен персонал имат конфиденциален характер е задължително тяхното излагане в счетоводната политика, поради факта, че е възможно да предизвикат промени в икономическите решения на заинтересуваните лица.

Сегментния анализ (по основни видове дейности) е законово уреден чрез МСФО 8 Оперативни сегменти. Както се подчертава в стандарта „предприятието оповестява информация, за да позволи на ползвателите на неговите финансови отчети да оценят естеството и финансовите резултати на бизнес дейностите, които то предприема, и икономическата среда, в която оперира.”⁶ За да бъде анализът качествен е необходимо ръководството отговорно да определи видовете дейности, продукти и услуги. По всеки оперативен сегмент се отчита влиянието на рисковите фактори, паричните потоци, продуктите и пазарните изисквания. Обикновено печалбите по сегментите се основават на информацията, която се използва за нуждите на вътрешното управленско отчитане. Информацията се

⁶ Международен стандарт за финансово отчитане 8 „Оперативни сегменти”, Регламент (ЕО) 1126/2008, посл.изм. Регламент (ЕС) 475/2012, чл. 1.

преглежда регулярно от лицата, отговорни за вземане на оперативни решения. Изключително целенасочено би трябвало да се оповестява и информация за дейности по географски области във всички случаи, когато са налице данни за външните клиенти. Дори при голяма част от публичните дружества, дейността извън територията на България е с най-голям относителен дял в приходите.

Заклучение

Значението на нефинансовата информация не трябва да се подценява, а да се постави тази информация на едно равнище заедно с финансовата. Потребителите на отчети не биха могли да вземат своите ефективни решения, ако няма пояснение към числовите величини в компонентите на ГФО. Поради нарастващите изисквания на инвеститорите бяха направени промени в счетоводните стандарти, в т.ч. и в СС 1“ Представяне на финансови отчети“ , а по конкретно в елементите на Приложението. Ключовите сделки и събития са важен индикатор за управлението в едно предприятие, за неговата дейност ето защо обема и качеството на отразената нефинансовата информация са най-значими.

Литература

1. Меразчиев, В. (2007). Съвременни теоретико-методологични проблеми на счетоводството в банките на Република България. Дисертация за присъждане на научна степен доктор на икономическите науки по шифър 05.02.07
2. Ималова, Д. (2012). По въпроса за счетоводната политика на предприятията от публичния сектор // Бизнес управление бр.2
3. Национални счетоводни стандарти. Интернет-ресурс: www.balans.bg
4. Прозрения на инвеститорите относно нефинансовата отчетност: Интернет-ресурс: <https://www.globalreporting.org/information/new-s-and-press-center/Pages/Investor-insights-into-non-financial-reporting.aspx>
5. МСФО. Интернет-ресурс: www.balans.bg